

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 175)

**Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu
Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına
İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu
Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe ve Dışişleri
Komisyonları Raporları (1/499)**

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.11-101-1488/3508

27.7.1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 30.6.1999 tarihinde kararlaştırılan “Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent Ecevit

Başbakan

TASARI GEREKÇESİ

* Türk müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojinin ülkemize gelmesi yoluyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi temel hedefi çerçevesinde, ülkemizde yatırım yapan yabancı sermayenin çalışmaya esaslarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu yönde potansiyel görülen ülkelerle, 1961 yılında başlatılmış olan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları imzalamaya sürecindeki çalışmalar devam etmekte olup, bugüne kadar elli yedi ülkeyle anılan anlaşma imzalanmış bulunmaktadır. Bunlardan otuz dördü yürürlüğe girmiştir.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Türkiye ile Bosna-Hersek arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının esasları şu şekilde özetlenebilir.

— Türkiye ve Bosna-Hersek’te uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve her iki ülkenin tanıtılmasına imkân vermek,

— Türkiye ve Bosna-Hersek’te yabancı sermayenin kamusal tasarruflar açısından tabi olacağı hükümlere ve sahip olacağı haklara açıklık getirmek,

— Her iki ülkede özel teşebbüsle devlet arasında ve iki taraf arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmektir.

* Ülkemizde, 1 Mart 1999 tarihi itibarıyla yedi adet Bosna-Hersek sermayeli şirket faaliyet göstermekte olup, bu şirketlerden dört adedi ticaret, bir adedi kimya sanayii, iki adedi ise hizmetler

alanında çalışmaktadır. Bu şirketler tarafından ülkemize ithal edilen Bosna-Hersek sermayesi ise 260 milyar TL civarındadır.

Hazine Müsteşarlığımız kayıtlarına göre, Bosna-Hersek'e iki Türk şirketi tarafından ihraç edilen sermaye ise 186 122 ABD Doları'dır.

1997 tarihi itibarıyla gayri safi millî hâsılası 3,2 milyar ABD Doları ve kişi başına düşen gayri safi millî hâsılası 1 050 ABD Doları olan bu ülkeye, 1998 yılı verilerine göre ihracatımız 38,1 milyon ABD Doları, ithalatımız ise 5,3 milyon ABD Doları'dır. Bosna-Hersek'e ihracatımız, telefon ve telgraf cihazları, plastik ev eşyası, buğday unu ve çeşitli gıda maddeleri kalemlerinden oluşurken, bu ülkeden ithalatımız, buğday, içten yanmalı motorlar, boru bağlantı parçaları, kule vinçler, ateşleme bujileri ve ham deri kalemlerinden oluşmaktadır.

Bu anlaşmayla, bir kısım Bosna-Hersek menşeli sermayenin ülkemize gelmesi beklenirken, artık yurt dışına açılmış bulunan Türk yatırımcılarının yapacakları yatırımlar için de emniyetli bir ortamın temini öngörülmektedir. Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra, Bosna-Hersek sermayesinin ülkemizde özellikle makine imalat sanayii alanında, Türk sermayesinin ise bu ülkede demir çelik, giyim ve gıda sanayi alanlarında yatırımlarının artması beklenmektedir.

Bu Anlaşma, Türk menşeli özel teşebbüse Bosna-Hersek'te, Bosna-Hersek menşeli özel teşebbüse Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkelere herhangi bir yük getirmemektedir.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ GEREKÇE

Türk müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi yoluyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile bütünleşmesi temel hedefi çerçevesinde, ülkemizde yatırım yapan yabancı sermayenin çalışma esaslarını belirlemek ve teşvik etmek amacıyla, yatırım ve ticari ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu yönde potansiyel görülen ülkelerle, 1961 yılında başlatılmış olan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları imzalamaya sürecindeki çalışmalar devam etmekte olup, bugüne kadar elli yedi ülkeyle anılan anlaşma imzalanmış bulunmaktadır.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Türkiye ile Bosna-Hersek arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasının esasları şu şekilde özetlenebilir.

— Türkiye ve Bosna-Hersek'te uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve her iki ülkenin tanıtılmasına imkân vermek,

— Türkiye ve Bosna-Hersek'te yabancı sermayenin kamusal tasarruflar açısından tabi olacağı hükümlere ve sahip olacağı haklara açıklık getirmek,

— Her iki ülkede özel teşebbüsle devlet arasında ve iki taraf arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmektir.

— Ülkemizde, 1 Mart 1999 tarihi itibarıyla yedi adet Bosna-Hersek sermayeli şirket faaliyet göstermekte olup, bu şirketlerden dört adedi ticaret, bir adedi kimya sanayii, iki adedi ise hizmetler alanında çalışmaktadır. Bu şirketler tarafından ülkemize ithal edilen Bosna-Hersek sermayesi ise 260 milyar TL civarındadır.

Hazine Müsteşarlığımız kayıtlarına göre, Bosna-Hersek'e iki Türk şirketi tarafından ihraç edilen sermaye ise 186 122 ABD Doları'dır.

Bu anlaşmayla, Bosna-Hersek menşeli sermayenin ülkemize gelmesi beklenirken, yurt dışına açılmış bulunan Türk yatırımcılarının yapacakları yatırımlar için de emniyetli bir ortamın temini öngörülmektedir.

Bu Anlaşma, Türk menşeli özel teşebbüse Bosna-Hersek'te, Bosna-Hersek menşeli özel teşebbüse Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkelere herhangi bir yük getirmemektedir.

ANLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu Maddede, Anlaşma metni içinde sık kullanılan yatırımcı, yatırım, gelirler ve ülke tanımları yapılmaktadır. Özellikle yatırım tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa paralellik sağlanarak hazırlanmıştır.

Madde 2. — Bu Maddeye göre, Taraplardan her biri, diğer Tarafın yatırımcılarının kendi ülkesindeki yatırımlarına, kanunlarına uygun olarak yapılmış olmak şartıyla, izin vermeyi taahhüt etmektedir. Ayrıca, bu maddede Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensipleri düzenlenmektedir. Bu prensipler gereğince, Taraplardan her biri diğer Tarafın yatırımcılarının ülkesindeki yatırımlarına kendi yatırımcılarının ya da herhangi bir üçüncü ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına (hangisi daha elverişli ise) benzer durumlarda uyguladığından daha az elverişli olmayacak biçimde muamelede bulunmayı kabul etmektedir.

Ancak, vergilendirme ile ilgili anlaşmalar veya oluşturulan gümrük birlikleri, bölgesel ekonomik teşkilâtlar ya da benzer uluslararası anlaşmalar, bu maddeye, özellikle En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensibine istisna teşkil etmektedir.

Madde 3. — Bu Madde, T.C. Anayasasında yer alan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve hangi şartlarda bu işlemlerin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bu şartlar, kamulaştırmanın kamu yararı amacıyla, ayrımcı olmayacak biçimde, yürürlükteki mevzuat ve bu Anlaşmanın II nci maddesinde belirlenen ilkeler uyarınca yapılması ile zamanında, yeterli ve etkin bir tazminat ödenmesidir.

Ayrıca Madde; ev sahibi ülkede, savaş, olağanüstü hal ve benzeri durumların ortaya çıkması halinde diğer Taraf yatırımcıları zarara uğramışsa, zarara uğrayan Taraf yatırımcılarına uygulanacak muamelede Millî Muamele ve En Ziyade Müsaadeye Mazhar Millet Prensiplerinin (hangisi daha elverişli ise) gözetilmesi hükmünü getirmektedir.

Madde 4. — Yatırımla ilgili transferleri düzenleyen bu Maddede, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin yatırımın yapıldığı para birimi ya da yatırımcı ile Devlet arasında aksine bir anlaşma bulunmadığı takdirde, herhangi bir konvertibl para birimiyle, transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden ve gereksiz gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesine Taraplarca izin verileceği taahhüt edilmektedir. Transferlere ilişkin bu hüküm kambiyo mevzuatımıza uygun olarak düzenlenmiştir.

Ayrıca Maddede Taraplardan herbirinin, tüm malî yükümlülüklerin ve kambiyo rejiminden kaynaklanan bütün zorunlulukların yerine getirilmiş olması şartıyla, diğer Tarafın yatırımcılarına serbest transferle ilgili tüm hak ve faydaları garanti edeceği hükmüne bağlanmaktadır.

Madde 5. — Bu Maddede, Taraplardan birinin ülkesinde yapılmış olan yatırımın, yatırımcının ülkesinden sigorta edilmiş olması halinde sigorta şirketinin yatırımcının haklarına halefiyeti düzenlenmektedir. Ayrıca uyumsuzluk durumunda Anlaşmanın VIII inci maddesi yoluyla çözüme gidileceği hükmüne bağlanmaktadır.

Madde 6. — En elverişli hükümler başlığını taşıyan bu Madde, Taraplardan birinin hukukunun ya da Tarafklar arasında uluslararası hukuk bazında üstlenilen ve bu Anlaşmaya göre daha elverişli

hükümler getiren hükümlülüklerin bulunması halinde, daha elverişli olduğu ölçüde bu düzenlemelerin uygulanacağı hükmü getirilmektedir.

Madde 7. — Vergilendirme başlıklı bu maddede, Taraflardan herbirinin vergi politikalarına uygun olarak, diğer tarafın yatırımcılarının yatırımlarına tarafsız ve eşit muamelede bulunmak için çaba harcayacağı hususu düzenlenmektedir.

Madde 8. — Yatırım uyuşmazlıklarının çözümüne ilişkin olan bu Maddede, bir Taraf ile diğer Tarafın yatırımcısı arasında çıkabilecek yatırım uyuşmazlıkları tanımlanarak, çözüm yolları düzenlenmektedir. Öngörülen prosedüre göre, öncelikle uyuşmazlık karşılıklı görüşmeler yoluyla çözümlenmeye çalışılacak, çözüme ulaşılamazsa; yerel yargı organlarına başvurma yolu açık tutulmak kaydıyla, yatırımcının tercihine göre uluslararası tahkim yoluna başvurma hakkı kullanılacaktır.

Bu Antlaşmada da, diğer ülkelerle yapılan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarında uluslararası tahkim mercii olarak atf yapılmış olan; ICSID, UNCITRAL, Paris Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi yer almaktadır.

Ancak, yatırımcı, uyuşmazlığı yerel mahkeye götürmüş ve kesin karar alınmış ise uluslararası tahkim yoluna başvurma imkânı kalmamaktaysa da, bir yıl içinde kesin karar alınmamış olması halinde, uyuşmazlık uluslararası tahkim prosedürüne göre çözümlenebilecektir.

Ayrıca tahkimin, bu Anlaşma hükümleri yanında, ülkesinde yatırım yapılan Tarafın hukukuna dayandırılacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 9. — Bu Anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı Taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıkların çözüm yolları düzenlenmiş, doğrudan ve anlamlı müzakerelere ağırlık verilmekte beraber tahkim mekanizması da tanımlanmıştır.

Madde 10. — Anlaşmanın yürürlüğe girme süreci ve yürürlük süresi bu maddede düzenlenmektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

5.8.1999

Esas No. : 1/499

Karar No. : 46

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca 27.7.1999 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 30.7.1999 tarihinde tali komisyon olarak Komisyonumuza, esas komisyon olarak da Dışişleri Komisyonuna havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 4.8.1999 tarihinde yaptığı 26 ncı birleşimde Hükümeti temsilen Devlet Bakanı Recep Önal ile Maliye Bakanlığı, Hazine ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlıkları temsilcilerinin de katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına yönelik anlaşmalar ile taraf ülkeler arasında sermaye ve teknoloji akımının hızlandırılması, yatırımların teşvik edilmesi ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde korunması gibi hususlar düzenlenmektedir.

Ülkemiz, özel sektörünün yabancı ülkelere açılması, yabancı sermaye ve teknolojinin ülkemize çekilmesi gibi önlemlerle dünya ekonomisine entegre olma hedefini gütmektedir. bu hedef doğrultusunda ülkemiz tarafından, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu yönde potan-

siyel görülen ülkelerle 1961 yılından bu yana yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına ilişkin anlaşmalar imzalanmaktadır. Bu çerçevede, ülkemiz açısından tarihî bağlarımız nedeniyle yoğun kültürel ve diplomatik ilişkiler içerisinde bulunduğumuz Bosna ve Hersek ile ekonomik ilişkilerimizin de geliştirilmesi amacıyla her iki ülkenin müteşebbislerinin karşılıklı olarak teşvik edilmesi için 21.1.1998 tarihinde Ankara'da Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma imzalanmıştır.

Anlaşma ile; Taraf ülkelerde uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık getirilmekte, yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muameleler belirlenmekte ve çıkabilecek ihtilafların çözüm yolları tespit edilerek, Bosna ve Hersek'in yatırım şirketlerinin ülkemize gelmesinin teşvik edilmesi, Türk sermayeli müteşebbislerin bu ülkede yapacakları yatırımlar için emniyetli bir ortamın sağlanması, ihracatımızın daha da artırılması, hedeflenmiştir.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde; "Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın" onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiş ve tasarının maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Dışişleri Komisyonuna havale edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Metin Şahin</i>	<i>Mehmet Hanifi Tiryaki</i>
Antalya	Gaziantep
Sözcü	Kâtip
<i>Nihat Gökbulut</i>	<i>Cafer Tufan Yazıcıoğlu</i>
Kırıkkale	Bartın
Üye	Üye
<i>Sait Açıba</i>	<i>Abdülkadir Akcan</i>
Afyon	Afyon
Üye	Üye
<i>Ali Uzunırmak</i>	<i>Zeki Ergezen</i>
Aydın	Bitlis
Üye	Üye
<i>M. Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Oğuz Tezmen</i>
Bursa	Bursa
Üye	Üye
<i>Süleyman Coşkun</i>	<i>Hakkı Duran</i>
Burdur	Çankırı
Üye	Üye
<i>Mücahit Himioğlu</i>	<i>Aslan Polat</i>
Erzurum	Erzurum

Üye
Ramazan Gül
Isparta
Üye
Celal Adan
İstanbul
Üye
Ali Coşkun
İstanbul
Üye
Nesrin Nas
İstanbul
Üye
Hasan Metin
İzmir
Üye
Zeki Ünal
Karaman
Üye
Ali Gebeş
Konya
Üye
Ahmet Derin
Kütahya
Üye
Cevat Ayhan
Sakarya
Üye
Tarık Cengiz
Samsun
Üye
Lütfi Ceylan
Tokat

Üye
Ali Er
İçel
Üye
Aydın Ayaydın
İstanbul
Üye
Yılmaz Karakoyunlu
İstanbul
Üye
Masum Türker
İstanbul
Üye
İlhami Yılmaz
Karabük
Üye
Necdet Tekin
Kırklareli
Üye
Mehmet Ali Yavuz
Konya
Üye
Süleyman Çelebi
Mardin
Üye
Ş. Ramis Savaş
Sakarya
Üye
Kemal Kabataş
Samsun
Üye
Hasan Özgöbek
Uşak

Üye
Bekir Gündoğan
Tunceli

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/499

Karar No. : 113

11.10.1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 7 Ekim 1999 tarihli 15 inci Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı temsilcileri ile Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı yetkililerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

İki ülke arasında sermaye ve teknoloji akımını teşvik etmek, yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve iki ülke arasında çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmek amacıyla hazırlanan Tasarı Komisyonumuzca uygun görülerek gerekçede yapılan değişikliklerle kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Kâmran İnan</i>	<i>B. Suat Çağlayan</i>
Van	İzmir
Sözcü	Kâtip
<i>Mehmet Kaya</i>	<i>Mehmet Ali Bilici</i>
Kahramanmaraş	Adana
Üye	Üye
<i>Ali Tekin</i>	<i>Müjdat Kayayerli</i>
Adana	Afyon
Üye	Üye
<i>Nesrin Ünal</i>	<i>Agâh Oktay Güner</i>
Antalya	Balıkesir
Üye	Üye
<i>Teoman Özalp</i>	<i>Hasan Erçelebi</i>
Bursa	Denizli
Üye	Üye
<i>Mahmut Erdir</i>	<i>Mustafa Yaman</i>
Eskişehir	Giresun
Üye	Üye
<i>Ayfer Yılmaz</i>	<i>Osman Yumakoğulları</i>
İçel	İstanbul
Üye	Üye
<i>Rahmi Sezgin</i>	<i>M. Necati Çetinkaya</i>
İzmir	Manisa

Üye

M. Cengiz Güleç

Sivas

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE BOSNA VE HERSEK BAKANLAR KURULU ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN TASARISI

MADDE 1. — 21.1.1998 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bülent Ecevit
Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
D. Bahçeli
Devlet Bakanı
H. Uluğbay
Devlet Bakanı
Prof. Dr. Ş. S. Gürel
Devlet Bakanı
M. Yılmaz
Devlet Bakanı
H. Gemici
Devlet Bakanı
F. Ünlü
Adalet Bakanı
Prof. Dr. H. S. Türk
Dışişleri Bakanı V.
Ş. S. Gürel
Bayındırlık ve İskân Bakanı
K. Aydın
Tarım ve Köyüşleri Bakanı
Prof. Dr. H. Y. Gökalk
Kültür Bakanı
M. İ. Talay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
H. H. Özkan
Devlet Bakanı
Prof. Dr. T. Toskay
Devlet Bakanı
S. Somuncuoğlu
Devlet Bakanı
Prof. Dr. R. Mirzaoğlu
Devlet Bakanı
Prof. Dr. Ş. Üşenmez
Devlet Bakanı
Prof. Dr. A. Çay
Millî Savunma Bakanı
S. Çakmakoğlu
Maliye Bakanı
S. Oral
Sağlık Bakanı V.
R. Mirzaoğlu
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı V.
M. C. Ersümer
Turizm Bakanı
E. Mumcu
Çevre Bakanı
F. Aytekin

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE BOSNA VE HERSEK BAKANLAR KURULU ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞU HAKKINDA KANUN TASARISI

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

En. ve Tab. Kay. Bak. ve Başb. Yrd.
M. C. Ersümer
Devlet Bakanı V.
Y. Yalova
Devlet Bakanı
Y. Yalova
Devlet Bakanı
R. K. Yücelen
Devlet Bakanı V.
R. K. Yücelen
Devlet Bakanı
M. A. İrtemişlik
İçişleri Bakanı
S. Tantan
Millî Eğitim Bakanı
M. Bostancıoğlu
Ulaştırma Bakanı V.
T. Toskay
Sanayi ve Ticaret Bakanı
A. K. Tanrıkulu
Orman Bakanı
Prof. Dr. N. Çağan

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VE
BOSNA VE HERSEK BAKANLAR KURULU ARASINDA
YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu bundan sonra “Taraflar” olarak anılacaktır.

Özellikle bir Taraf yatırımcılarının, diğer Tarafın ülkesinde yapacakları yatırımlarla ilgili olmak üzere aralarındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile,

Anılan yatırımların tabi olacağı uygulamalara ilişkin bir anlaşma akdinin, sermaye ve teknoloji akımı ile Tarafların ekonomik gelişimini teşvik edeceğini kabul ederek,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere yatırımların adil ve hakkaniyete uygun muameleye tabi tutulmasının gerektiği hususunda mutabık kalarak ve

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması için bir anlaşma yapılması kararıyla,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE I

Tanımlar

İşbu Anlaşmada:

1. “Yatırımcı” terimi :

(a) Taraflardan her birinin yürürlükteki hukukuna göre vatandaşlık statüsünü alan gerçek kişileri,

(b) Taraflardan her birinin yürürlükteki hukukuna uygun olarak kurulmuş ve genel idare merkezi o Tarafın ülkesinde bulunan, kâr amacı gütmeyen kurumlar dışındaki şirketleri, firmaları ya da iş ortaklıkları gibi tüzel kişileri ifade eder.

2. (a) “Yatırım” terimi, ev sahibi Tarafın ülkesindeki kanun ve nizamlara uygun olarak, bunlarla kısıtlı olmamak koşuluyla, aşağıda belirtilen kıymetleri ifade eder:

(i) Hisse senetleri ya da şirketlere iştirakin diğer şekilleri;

(ii) yeniden yatırımda kullanılan gelirler, para alacakları veya bir yatırımla ilgili, malfi değeri olan diğer haklar;

(iii) Mülkün ülkesinde bulunduğu Tarafın kanun ve nizamlarına uygun olarak tanımlanmış taşınır ve taşınmaz mallar, aynı zamanda ipotek, haciz, rehin ve diğer benzeri hakları;

(iv) Patentler, sınaî tasarımlar, teknik prosesler, aynı zamanda ticarî markalar, peştemaliye, know-how ve benzer haklar gibi sınaî ve fikrî mülkiyet hakları;

(v) Doğal kaynaklarla ilgili olarak verilmiş imtiyazları da kapsayacak şekilde, kanunla veya sözleşmeyle verilen iş imtiyazları.

(b) Anılan terim, ülkesinde yatırım yapılan Tarafın kanunlarına ve nizamlarına uygun olarak yapılan tüm doğrudan yatırımları ifade etmektedir.

3. “Gelirler” terimi, bir yatırımdan elde edilen, bunlarla kısıtlı olmamak kaydıyla kâr, faiz ve temettüleri ifade eder.

4. "Ülke" terimi :

(a) Bosna ve Hersek ile ilgili olarak; Bosna-Hersek'in tüm kara ülkesini, karasularını, deniz yatağını ve yeraltını ifade eder.

(b) Türkiye ile ilgili olarak; Türkiye Cumhuriyetinin kara ülkesi ve karasularını aynı zamanda uluslararası hukuka göre tabii kaynakların araştırılması, işletilmesi, korunması ve yönetilmesi konularında egemenlik veya kaza hakkının bulunduğu deniz alanlarını ifade eder.

MADDE II

Yatırımların Teşviki ve Korunması

1. Her bir Taraf, kendi ülkesindeki yatırımlara ve bunlarla bağlantılı faaliyetlere, herhangi üçüncü bir ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumda uygulanandan daha az elverişli olmayan koşullarda, ilgili kanun ve nizamları çerçevesinde izin verecektir.

2. Her bir taraf, gerçekleştirilmiş olan bu yatırımlara; kendi yatırımcılarının ya da herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarının yatırımlarına, benzer durumda uygulanandan -hangisi daha elverişli ise- daha az elverişli olmayan bir muamele uygulanmasını sağlayacaktır.

3. Tarafların ülkelerine yabancıların girmesi, kalması ve istihdam edilmesi ile ilgili kanun ve nizamlarına uygun olarak;

(a) Taraflardan her biri, kendi ülkesindeki bir yatırımın faaliyete geçmesi ile ilgili olarak önemli düzeyde sermaye ve diğer şekillerde kaynak aktarmayı taahhüt eden veya taahhüt etme aşamasında olan diğer Taraf vatandaşları veya onların istihdam ettikleri kişilerin; kuruluş, geliştirme, idare ve danışmanlık maksadıyla, ülkesine girmelerine ve ikamet etmelerine izin verecektir.

(b) Taraflardan birinin yürürlükteki kanun ve nizamları çerçevesinde yasal olarak kurulan ve diğer Tarafın yatırımcılarının yatırımı olan şirketlere, kendi seçtikleri idarî ve teknik personeli, milliyetleri ne olursa olsun istihdam etmelerine izin verilecektir.

4. İşbu maddenin hükümlerinin, Taraflardan herhangi birinin yapmış olduğu aşağıda belirtilen anlaşmalar üzerinde hiç bir etkisi olmayacaktır:

(a) Halihazırda yapılmış ya da gelecekte yapılacak gümrük birliği, bölgesel ekonomik örgütlenme ya da benzer nitelikte uluslararası anlaşmalar;

(b) Tamamen veya esas olarak vergilendirmeye ilişkin olanlar.

MADDE III

Kamulaştırma ve Tazminat

1. Yatırımlar, kamu yararı amacıyla, ayrımcı olmayacak biçimde, zamanında, yeterli ve etkin tazminat ödeyerek ve yürürlükteki hukuk çerçevesinde ve işbu Anlaşmanın II nci Maddesinde belirtilen genel ilkelere uygun olarak yapılan işlemler dışında, kamulaştırma, devletleştirme veya doğrudan ya da dolaylı olarak benzeri etkileri yaratan uygulamalara maruz bırakılmayacaktır.

2. Söz konusu tazminat, hangisi önce ise, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin uygulanmasından veya yakın kamulaştırmanın öğrenilmesinden hemen önceki gerçek değerine eşit olacaktır. Tazminat gecikmesiz olarak ödenecek ve Madde IV'de tanımlandığı gibi serbestçe transfer edilebilir olacaktır.

3. Yatırımları, savaş, ayaklanma, iç karışıklıklar veya diğer benzer olaylar nedeniyle diğer Tarafın ülkesinde zarara uğrayan Taraflardan birinin yatırımcıları, diğer Tarafça, söz konusu zararlar-

rın karşılanması bakımından kendi yatırımcılarına ya da herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına gösterdiği muameleden daha az elverişli olmamak kaydıyla, hangisi daha elverişli ise o muameleye tabi tutulacaktır.

MADDE IV

Ülkesine İade ve Transfer

1. Her bir Taraf, bir yatırımla ilgili bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarıya serbestçe ve gecikme olmaksızın yapılmasına iyi niyetle izin verecektir. Bu tür transferler aşağıdaki-leri içerir:

(a) Gelirler,

(b) Bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen meblağlar,

(c) Madde III çerçevesinde ödenecek tazminatlar,

(d) Yatırımlarla ilgili kredilerden kaynaklanan ana para ve faiz ödemeleri,

(e) Diğer Tarafın ülkesinde, bir yatırımla ilgili uygun çalışma izinlerini almış olan bir Tarafın vatandaşlarının aldıkları maaş, ücret ve diğer gelirleri,

(i) Bir yatırım uyumsuzluğundan doğan ödemeler.

2. Transferler, yatırımın yapılmış olduğu konvertibl para birimi veya yatırımcının kararlaştırdığı şekilde, herhangi bir konvertibl para birimiyle ve transferin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden yapılacaktır.

3. Transferler ilgili mevzuata uygun olarak yapılacaktır. Ülkesinde yapılan yatırımlara ilişkin olarak Taraflardan herbiri, diğer taraf yatırımcısının bütün malî yükümlülüklerini ve kambiyo düzenlemelerine ilişkin bütün zorunlulukları yerine getirmiş olması koşuluyla, bu yatırımcılara mevcut yatırımın gerçekleştirildiği tarihte geçerli olan yatırımların ve gelirlerin kısıtlama olmaksızın transferine ilişkin bütün hakları ve faydaları garanti edecektir.

MADDE V

Halefiyet

1. Eğer bir Taraf yatırımcısının yatırımı, ticarî olmayan risklere karşı kanunî bir sistem dahilinde sigorta edilmişse, sigortalayanın ilgili sigorta anlaşmasının şartlarından kaynaklanan her türlü halefiyeti diğer Tarafca tanınacaktır.

2. Sigortalayan, yatırımcının kullanmaya yetkili olabileceği haklar dışında hiç bir hakkı kullanmaya yetkili olmayacaktır.

3. Bir Taraf ile sigortalayan arasındaki uyumsuzluklar, iş bu Anlaşmanın VIII. Maddesi hükümleri uyarınca çözümlenecektir.

MADDE VI

En Lehte Hükümler

Her bir Tarafın hukukunun veya taraflar arasında şu anda mevcut olan veya bu Anlaşmaya ek olarak bundan sonra taraflar arasında tesis edilecek uluslararası hukuktan doğacak yükümlülüklerin diğer taraf yatırımcılarının yatırımlarına genel veya özel olsun bu Anlaşma ile sağlanandan daha lehte bir muameleye ilişkin bir düzenleme içermesi halinde, bu düzenleme daha lehte olduğu ölçüde bu Anlaşmanın üstünde bir öncelik taşıyacaktır.

MADDE VII

Vergilendirme

Vergi politikalarına uygun olarak, Taraflardan herbiri diğ er Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına tarafsız ve eş it muamelede bulunmak için ç aba sarfedecektir.

MADDE VIII

Bir Taraf ile Diğ er Tarafın Yatırımcısı Arasındaki Uyuş mazlıkların Ç özü mü

1. Taraflardan biri ile diğ er Tarafın bir yatırımcısı arasındaki o yatırımcının yatırımı ile ilgili olarak çıkan ihtilaflar, yatırımcı tarafından ev sahibi Tarafa ayrıntılı bilgi iç erecek şekilde yazılı olarak bildirilecektir. Yatırımcı ve ilgili Taraf bu uyuş mazlıkları, mümkün oldu ğ unca iyi niyetle, karş ılıklı gör üş me ve müzakereler yoluyla ç özü mlemeye ç alışacaklardır.

2. Eğ er uyuş mazlıklar, birinci paragrafta belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay iç inde, bu yolla ç özü mlenemezse; uyuş mazlık, yatırımcının seçebileceğ i aş ağıdaki mercilere sunulabilir:

a) Her iki Tarafın da bu Merkeze üye olmaları halinde, Devletler ile Diğ er Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuş mazlıklarının Ç özü mü Sözleşmesi ile kurulmuş olan Yatırım Uyuş mazlıklarının Ç özü mü için Uluslararası Merkezi (ICSID),

(b) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonunun Tahkim Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesi (UNCITRAL),

(c) Paris Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi

Ş u şartla ki; yatırımcının uyuş mazlığı uyuş mazlığ a taraf olan Tarafın adlı mahkemelerine getirmiş olması halinde bir yıl iç inde nihai kararın alınmaması gerekir.

3. Tahkim;

(a) Bu Anlaşmanın hükümleri,

(b) Kanunlar ihtilafına ilişkin kurallar dahil olmak üzere, ülkesinde yatırım yapılan Tarafın kanun ve nizamlarına dayandırılacaktır.

4. Tahkim kararı; uyuş mazlığ ın bütün tarafları için kesin ve bağlayıcı olacaktır. Herbir Taraf verilen kararı millî hukuku çerçevesinde yerine getirecektir.

MADDE IX

Taraflar Arasındaki Uyuş mazlıkların Ç özü mü

1. Taraflar, iş bu Anlaşmanın yorumu veya uygulaması ile ilgili her türlü uyuş mazlığ a iyi niyet ve iş birliği ruhu iç inde, ç abuk ve adil ç özü m arayacaklardır. Bu bakımdan, Taraflar bu tür ç özü mlere ulaşmak için doğ rudan ve anlamlı gör üş meler yapmayı kabul ederler. Eğ er Taraflar, aralarında uyuş mazlığ ın başladığı tarihten itibaren altı ay iç inde bu yöntemle uzlaşmaya varamazlarsa, uyuş mazlık herhangi bir Tarafın talebi üzerine, üç üyeli bir tahkim heyetine götürülebilir.

2. Her bir Taraf talebin alınmasından itibaren iki ay iç inde, birer hakem tayin edecektir. Bu iki hakem, üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü bir hakemi Başkan olarak seçeceklerdir. Taraflardan biri belirlenen süre iç inde bir hakem tayin edemezse, diğ er Taraf, Uluslararası Adalet Divanının Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir.

3. Eğ er iki hakem, seçimlerinden itibaren iki ay iç inde Heyet Başkanının seçimi konusunda anlaşma sağlayamazlarsa, Heyet Başkanı, Taraflardan birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından seçilebilecektir.

4. Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, işbu Maddenin ikinci ve üçüncü paragraflarında belirtilen hallerde görevini yerine getirmekden alıkonulursa veya bu şahıs Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Başkan Yardımcısı tarafından yapılacaktır ve Başkan Yardımcısı da anılan görevi yerine getirmekten alıkonulursa veya Taraflardan birinin vatandaşı ise seçim Taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli Divan üyesi tarafından yapılacaktır.

5. Tahkim Heyeti Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer maddeleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varacaklardır. Böyle bir anlaşmanın sağlanmaması halinde, Tahkim Heyeti, uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep edecektir.

6. Aksi kararlaştırılmadıkça, Başkanın seçildiği tarihten itibaren sekiz ay içinde, bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Heyeti -hangisi daha sonra gerçekleşirse- son beyanlardan veya duruşmaların bittiği tarihten sonra iki ay içinde karara varacaktır. Tahkim Heyeti nihaî ve bağlayıcı olacak kararını oy çokluğu ile alacaktır.

7. Başkanın, diğer hakemlerin masrafları ve yargılama ile ilgili diğer masraflar Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla birlikte, Tahkim Heyeti giderlerin daha yüksek bir oranının Taraflardan biri tarafından ödenmesine re'sen karar verebilir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, bu Anlaşmanın VIII. Maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim mahkemesine sunulmuş ve hâlâ orada çözüm beklemekte ise, aynı uyuşmazlık işbu madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim mahkemesine sunulmayacaktır. Bu, her iki Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yoluyla bağlantı kurmayı engellemeyecektir.

MADDE X

Yürürlüğe Girme

1. İşbu Anlaşma, onay belgelerinin değişiminin tamamlandığı tarihte yürürlüğe girecektir. Anlaşma on yıllık bir dönem için yürürlükte kalacak ve bu Maddenin ikinci paragrafına göre sona erdirilmediği sürece yürürlükte kalacaktır. İşbu Anlaşma, yürürlüğe giriş tarihinden sonra yapılan veya gerçekleşen yatırımlara uygulanacaktır.

2. Taraflardan her biri yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl öncesinden feshî ihbarda bulunarak, Anlaşmayı ilk on yıllık dönemin sonunda veya bundan sonra her an sona erdirebilir.

3. İşbu Anlaşma Taraflar arasında yazılı bir anlaşma ile değiştirilebilir. Herhangi bir değişiklik, Taraflardan her birinin diğer Tarafa değişikliğin yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahilî formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine yürürlüğe girecektir.

4. İşbu Anlaşmanın sona erme tarihinden önce yapılan ya da gerçekleşen ve bu Anlaşmanın uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, bu Anlaşmanın diğer bütün Maddelerinin hükümleri, söz konusu sona erme tarihinden itibaren ilave bir on yıl daha yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşmayı Tarafların tam yetkili temsilcileri, huzurlarında imzalamışlardır.

.....'da, ... tarihinde İngilizce olarak imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

BOSNA VE HERSEK
BAKANLAR KURULU ADINA

